

os i aqt. Det kan ikke nytte, at vi staffe stabile Ejendomsformer, hvis Befolkningen ikke er i Stand til at fylde disse Former. Hvis den Tid skulde komme, da alle disse Huse komme til at staa tomme, da der ingen Gjer er til dem, saa kunne vi ikke bære os ad som Godsejerne i gamle Dage, da de indførte Tvang for Bønderkarlene til at tage Gaarde i Fæste; det hverken kunne eller ville vi. Altsaa jeg siger: vi skulle holde os Forholdene for Dje, og hvad de byde os at gøre, skulle vi gøre, men ikke beslitte os paa en livlig Opfindsomhed, der foregriber det, som det tilkommer senere Tider at løse.

Boffen: Inden denne Forhandling slutter, vilde jeg gerne fremsætte nogle Bemærkninger idet jeg i øvrigt ganske kan henholde mig til Ordføreren for Forslagsstillerne (Clausen). Af de Foredrag, der ere holdte hidtil, var for øvrigt det, der blev holdt af det ærede Medlem for Holbæk Amts 5te Valgkreds (Korsgaard) det, der interesserede mig mest, og han skal paa Grund af Slutningen af sit Foredrag have Tilgivelse for Begyndelsen deraf. Jeg skal dog sige et Par Ord derom. Naar det ærede Medlem syntes saa flot at kaste Brag paa de øvrige Forslag, der ere fremsatte fra vor Side i denne Rigsdagsamling vedrørende Landbrugsforhold, og mente, at de ikke vare meget værd, vilde det jo ligge overmaade nær at rette det Spørgsmaal til ham, hvorfor han da ikke selv har fremsat nogle, der vare bedre. Jeg tror nu, de have større Betydning end den, han har tillagt dem, og naar han særlig mente, at man ligesom havde sat denne Sag, der her forhandles, i sidste Række, vilde have den sidst paa Dagsordenen, skal jeg kun henvise ham til, at i den Orden er Sagen fremsat paa det Landbrugsmøde, hvor Initiativet i det hele er taget dertil. For øvrigt er jeg enig med det ærede Medlem i, at af alle de Sager, som her have været behandlede, er denne den vigtigste, og skal gøre opmærksom paa, at det ærede Medlem der er i meget stærk Modsatning til det ærede Medlem for Ribe Amts 3dje Valgkreds (Bust), der mente, at netop dette Forslag var overmaade interesseløst og betydningsløst, medens han kun saa nogen Interesse i det Forslag, der skulde staffe Amtene en Rettelse paa $2\frac{1}{2}$ Million Kroner. Jeg anerkender, som sagt, den Barme, hvormed det ærede Medlem fra Nykøbing (Korsgaard) i det hele taget udviklede denne Sag; han har i den Henseende ganske den samme Opfattelse som jeg. Ogsaa jeg har set i denne Sag og ser fremdeles i den

en af de største Opgaver, vi staa over for. Det ærede Medlem for Rjøbenhavns 9de Valgkreds (Hordum) kan sige, saa længe han vil, at dermed er Landarbejderspørgsmaalet ikke løst — jeg mener for øvrigt, at aldrig er der nogen Opgave her i Verden, der kan siges at være endelig løst — jeg tror, at tilnærmelsesvis og paa det nuværende Samfunds Grundlag vilde dette Spørgsmaal i alt væsentlig blive løst den Dag, da det lykkes os at staffe Landarbejderne Bestæftigelse med eget Jordbrug. De Tanker, som det ærede Medlem for Rjøbenhavns 9de Valgkreds maa antages at hentyde til, bevægede sig imidlertid naturligvis paa et andet Grundlag end det, vi øvrige Medlemmer af Rigsdagen ere villige til at behandle denne Sag som andre Sager paa. Der er flere Medlemmer og deriblandt til min Beflæggelse ogsaa det ærede Medlem fra Nykøbing (Korsgaard), der have benyttet denne Lejlighed til ligesom at kaste en vis Haan over det Forslag, der for to Aar siden blev fremsat af min ærede Medforslagsstiller (Clausen) og af mig om Tilvejebringelse af Haveløbber for Landarbejdere. Jeg skal sige det ærede Medlem, at jeg ingenlunde undser mig ved fremdeles at bedende mig dette Forslag, og jeg vil samtidig gøre ærede Medlemmer opmærksomme paa, hvilken Interesse, og hvilken Vægt dette Forslag har haft. Vi ville ingenlunde dermed tilskrive os Æren for Initiativet til den Tanke i det hele at søge Landarbejderspørgsmaalet løst ad den Vej: at staffe Jord til Arbejderne, men det nævnte Forslag har dog gjort det, at dette her paa Rigsdagen for Alvor er kommet til Orde, og jeg vil bede ærede Medlemmer lægge Mærke til en Ting, som de sandelig skulle komme til at erkende den fulde Vægt og Betydning af, og det er den, at der den 25de Marts 1891 forelaa en enstemmig vedtagen Udvælgelsesbetænkning, i hvilken det Princip er anerkendt, at denne Opgave er et Samfundsanliggende af den Betydning, at det har grundlovsrættelig Hjemmel paa at erkendes for at høre til Almenvellet, saaledes at det endog saa kan afgive Grundlag for Ret til Ekspropriation i dette Djemed. Denne Anerkendelse og denne Fastslaaen af dette Princip tillægger jeg saa overordentlig stor Betydning, at alene denne Binding, dette Fremskridt for Arbejderne paa Landet skal komme til at erkendes og vil finde sin Anvendelse ogsaa i Fremtiden. Det er meget muligt, at man den Gang ved Fremsettelsen af dette Forslag, havde lidt vel generelle Bestemmelser, at de vare lidt for teoretiske i Anlægget, at Forslaget gik ud paa Foranstaltninger, der ikke saa ubetinget